

IZABELA BARANKIEWICZ, MAGDALENA BOGDAŃSKA-MACIAK,
ANNA PERKOWSKA-KLEJMAN, NATALIA ZDUŃCZYK,
EWELINA ŻUREK*

DOBRO DZIECKA W PROJEKCIE KODEKSU RODZINNEGO – ANALIZA SEMANTYCZNA POJĘCIA

ABSTRAKT

Celem artykułu jest analiza semantyczna pojęcia *dobro dziecka* pojawiającego się w projekcie nowego Kodeksu rodzinnego. Materiał badawczy to dokument prawny, ale analizowano go z perspektywy interdyscyplinarnej. Jako podstawowe postawiono następujące pytania badawcze: jakie znaczenia stanowią treściową dominantę pojęcia *dobro dziecka*, a które pojawiają się rzadko? Czy wokół pojęcia *dobro dziecka* pojawiają się jakieś dylematy, rozbieżności, punkty newralgiczne? Utworzono sześć odrębnych sieci (ekwiwalenty, określenia, asocjacje, opozycje, opisy działań i opisy działań wobec *dobra dziecka*), które po uporządkowaniu złożyły się na pole semantyczne pojęcia *dobro dziecka*. W ten sposób odnaleziono realne znaczenie i wiązki skojarzeń układające się wokół pojęcia będącego przedmiotem badań. Każda sieć została opisana po kolei. Na podstawie analiz – z wykorzystaniem sieci semantycznej – zbudowano szczegółową definicję *dobra dziecka* funkcjonującą w projekcie nowego Kodeksu rodzinnego.

SŁOWA KLUCZOWE: analiza semantyczna, dobro dziecka, dziecko, Kodeks rodzinny

* Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, Instytut Pedagogiki;
ORCID: Izabela Barankiewicz: 0000-0003-4467-8721; Magdalena Bogdańska-Maciak: <https://orcid.org/0000-0003-4467-8721>; Anna Perkowska-Klejman: <https://orcid.org/0000-0003-4601-9877>; Natalia Zduńczyk: <https://orcid.org/0000-0003-3415-0341>; Ewelina Żurek: <https://orcid.org/0000-0001-7401-7751>

WSTĘP

Dobro dziecka jest pojęciem interdyscyplinarnym. Stanowi kategorię obecną w języku profesjonalistów: pedagogów, psychologów, prawników, socjologów, lekarzy, polityków. Jest także stosowane powszechnie. Często posługują się nim rodzice i opiekunowie, mówiąc do dziecka: „robie to dla twojego dobra”, „dla dobra wszystkich dzieci najlepsze będzie...”.

W obszarze zarówno naukowym, jaki i ogólnym *dobro dziecka* jest pojęciem niejednoznacznym, wielopostaciowym i wielowymiarowym. Znaczenie *dobra dziecka* nie jest stałe w czasie, może być także odczytywane w rozmaitych kontekstach, np. rodzinnym, prawnym, politycznym, psychologicznym. *Dobro dziecka* bywa rozpatrywane przez pryzmat potrzeb, praw i jakości życia dziecka. Pedagodzy zauważają, że kategoria *dobro dziecka* łączy się z socjalnymi znamionami dzieciństwa (Smolińska-Theiss, 2014), obywatelstwem dziecięcym (Jarosz, 2012), potrzebami i prawami dziecka (Kusztal, 2018), a także z interesami dziecka, co jest demaskowane zwłaszcza przez antypedagogów (Szkudlarek, Śliwerski, 2010). Kategorią *dobro dziecka* przesiąknięta jest twórczość Janusza Korczaka, który doskonale wpisuje się we wspomniany nurt antypedagogiczny (Koursoumba, 2013; Męczkowska-Christiansen, 2013). Działaniami na rzecz dobra dziecka – zdaniem Korczaka – mają być czynności opiekuńcze, troska o podstawowe potrzeby dziecka, ale też ochrona przed dorosłymi, przed nadopiekuńczością i nadmiernymi wymaganiami. Przekonania Korczaka były niezwykle nowatorskie i kilkadziesiąt lat później stały się fundamentem Konwencji o prawach dziecka, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r., która jest esencjonalnym dokumentem na temat dobra dziecka postrzeganego przez pryzmat praw i wolności dziecka, prawa do tożsamości, prawa do ochrony przed krzywdzeniem, prawa do edukacji, prawa do wspierania dziecka w rozwoju i wielu innych.

Bez wątplenia dobro dziecka powinno stanowić sedno wszystkich przepisów dotyczących dziecka i rodziny. Postulowała to przeszło 20 lat temu Wanda Stojanowska (2000, s. 57):

Dobro dziecka powinno być podstawową przesłanką wszystkich rozstrzygnięć sądu dotyczących dziecka, a zwłaszcza w zakresie sprawowania nad nim władzy rodzicielskiej przez rodziców. [...] *Dobro dziecka* jako pojęcie stanowi jądro wszystkich przepisów o prawach dziecka,

będąc przysłowiowym *duchem ustawy*. Jest instrumentem wykładni zarówno norm zawartych w *Konstytucji*, jak i prawa krajowego państw, które ją podpisały. Jest również dyrektywą w przypadku tworzenia prawa i jego stosowania, kryterium oceny przy podejmowaniu decyzji w sprawach dziecka oraz rozstrzyganiu kolizji interesów dziecka i innych osób, zwłaszcza rodziców.

Znaczenie *dobra dziecka* jeszcze wcześniej postulował Zbigniew Radwański (1981, s. 21): „Posługiwanie się klauzulą *dobra dziecka* [...] pozwala w konkretnym przypadku znaleźć najbardziej optymalne rozstrzygnięcie, uwzględniające zarówno indywidualne cechy dziecka, jego konkretną sytuację, jak i stojące do dyspozycji możliwości faktyczne”.

Dobro dziecka stało się trzonem projektu nowego Kodeksu rodzinnego z dnia 12 lipca 2018 r. z autopoprawką z dnia 27 sierpnia 2018 r. autorstwa Komisji Kodyfikacyjnej utworzonej przez Rzecznika Praw Dziecka IV i V kadencji Marka Michalaka. Z treścią Kodeksu można zapoznać się na łamach publikacji zatytułowanej *O potrzebie nowego Kodeksu rodzinnego i jego podstawach aksjologicznych*, której redaktorami naukowymi są Marek Michalak i Stanisław Stadniczeńko (2019).

W Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. oraz starym, lecz obowiązującym Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym z dnia 25 lutego 1964 r. *dobro dziecka* występuje i jest jedną z zasad odnoszących się do szeroko rozumianej polityki państwa, ale nie jest zdefiniowane, a przez to trudne do interpretacji i w miarę jednolitego stosowania (Cudowska, Pawluczuk-Bućko, 2017). Inaczej rzecz się ma w przytaczanym projekcie nowego Kodeksu rodzinnego, w którym *dobro dziecka* występuje już w preambule, a na kolejnych stronach zostało zdefiniowane jako

stan, w którym dziecko osiąga prawidłowy, całościowy i harmonijny rozwój psychiczny, fizyczny i społeczny, z poszanowaniem jego godności i wynikających z niej naturalnych praw. Dobro to jest kształtowane w szczególności przez pozytywne relacje osobiste, relacje rodzinne i sytuacje wychowawcze (Michalak, Stadniczeńko, 2019, s. 427).

Zaproponowana definicja oddaje już pewien zakres znaczenia *dobra dziecka*, ale w całym dokumencie interesujące nas pojęcie występuje ok. 50 razy w różnych formach, np. jako *dobro dziecka*, *dobro małoletniego*, *dobro osoby znajdującej się pod opieką*, dlatego rzeczywiste znaczenie *dobra dziecka*

może być o wiele szersze. W prezentowanym tekście przedstawiono wyniki szczegółowych eksploracji pojęcia *dobro dziecka*. Celem artykułu jest zaprezentowanie analizy semantycznej pojęcia *dobro dziecka*. Przedmiotem badań była kategoria *dobro dziecka* wyrażona w projekcie nowego Kodeksu rodzinnego, którego treść stanowiła materiał analiz semantycznych. Już wstępne zapoznanie się z tekstem projektu nowego Kodeksu rodzinnego pozwala stwierdzić, że w tym dokumencie *dobro dziecka* jest słowem kluczowym – centralną kategorią – pojęciem gwiazdą. Pojawia się we wszystkich częściach projektu, prawie na każdej stronie, niekiedy kilkakrotnie. Wymieniane są jego cechy i właściwości w warstwach normatywnej, interpretacyjnej i regulacyjnej.

METODA

W badaniach zastosowano metodę analizy pola semantycznego pojęcia *dobro dziecka*. Najogólniej rzecz ujmując, w analizie semantycznej chodzi o ustalenie pełnego i wyczerpującego znaczenia pojęcia, które jest przedmiotem tejże analizy. Zbadano, jakie znaczenia stanowią treścią dominantę pojęcia *dobro dziecka*, a które pojawiają się rzadko, czy wokół pojęcia *dobro dziecka* pojawiają się jakieś dylematy, rozbieżności, punkty newralgiczne. Warto podkreślić, że na materiał analiz – dokument prawny – patrzono z perspektywy interdyscyplinarnej. Badaczki, zgodnie z kryterium tzw. pierwszego wykształcenia, reprezentowały różne dyscypliny naukowe i specjalizacje (pedagogika, filologia polska, językoznawstwo, literaturoznawstwo, dziennikarstwo), ponadto każda z nich reprezentowała – jako studentka lub jako wykładowczyni – Interdyscyplinarne Studia nad Dzieciństwem i Prawami Dziecka, nowy kierunek kształcenia w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie. Badaczki uwzględniały fakt, że *dobro dziecka* – o czym już wspomniano we wstępie – ma status autonomiczny i wychodzi poza indywidualne perspektywy nauk prawnych, filozofii czy pedagogiki.

Metoda analizy pola semantycznego ma kilkudziesięcioletnią tradycję, a jej autorstwo przypisuje się Jostanowi Triererowi (Boksański, Piotrowski, Ziółkowski, 1977), rozwinięcie zaś – Réginie Robin (1980). W Polsce metodę analizy pola semantycznego wykorzystywali jak dotąd m.in. Marek Kłosiński (1994 – pojęcie bezrobocia), Barbara Fatyga (2014; 2015 – analiza publicznego dyskursu o prawie autorskim), Magdalena Dudkiewicz

(2006 – sposób postrzegania świata społecznego), Maryla Koss-Goryszewska (2010 – handel ludźmi), Maciej Bachryj-Krzywaźnia (2016 – kategoria gender), Magdalena Arczewska (2017; 2019 – pojęcie dobro dziecka).

Zastosowana metoda jest zaliczana do metod dyskursywnych (Gajda, 2010), zawiera elementy analiz zarówno jakościowych, jak i ilościowych. Badanie pola semantycznego oznacza pracę nad określonym dokumentem w celu odszukania znaczeń tekstu, zdania czy wyrazu. Rdzeń analiz stanowi pojęcie klucz, pojęcie podmiot. Na podstawie analizowanego tekstu projektu nowego Kodeksu rodzinnego utworzono sześć odrębnych sieci, które po uporządkowaniu złożyły się na pole semantyczne pojęcia *dobro dziecka*. W ten sposób odnaleziono realne znaczenie i wiązki skojarzeń układające się wokół pojęcia będącego przedmiotem badań. Analizowane w tym artykule sieci to:

- ekwiwalenty *dobra dziecka* – czyli takie wyrażenia, które są znaczeniowo tożsame z *dobrem dziecka* (choć niekoniecznie są synonimami) i mogą to pojęcie w określonym kontekście zastąpić;
- określenia *dobra dziecka* – epitety, cechy, wyrażenia charakteryzujące *dobro dziecka*;
- asocjacje *dobra dziecka* – skojarzenia, z którymi *dobro dziecka* jest powiązane, elementy z otoczenia *dobra dziecka*;
- opozycje *dobra dziecka* – przeciwieństwa *dobra dziecka*, to, czym *dobro dziecka* nie jest;
- opisy działań *dobra dziecka* – aktywności *dobra dziecka*, jak działa *dobro dziecka* oraz jakie są ewentualne skutki jego działań;
- opisy działań wobec *dobra dziecka* – jakie działania są podejmowane wobec *dobra dziecka*, czyli działania dokonywane na *dobro dziecka* przez otoczenie (na podstawie: Fatyga, 2014; Kłosiński, 1994).

Przebieg badań obejmował kilka etapów. Najpierw wyodrębniono ok. 50 pojęć *dobra dziecka* z tekstu projektu nowego Kodeksu rodzinnego, liczącego 165 stron i umieszczonego na stronach 423–588 publikacji zatytułowanej *O potrzebie nowego Kodeksu rodzinnego i jego podstawach aksjologicznych* (Michalak, Stadniczeńko, 2019). Następnie każde pojęcie było przyporządkowywane do określonej sieci (asocjacji, określenia itd.). Oceny według przyjętych kryteriów – wyznaczników poszczególnych sieci – dokonywały wobec każdego pojęcia dwie niezależne badaczki, ich oceny przeważnie były spójne. W przypadku wątpliwości do dyskusji włączała się trzecia badaczka i ustalano wspólne stanowisko. Przygotowanie tzw. su-

rowego materiału do analiz było dość pracochłonne i zajęło dużo czasu. Dla każdej z sieci skonstruowano specjalną tabelę zawierającą następujące kolumny: lp., numer strony z projektu nowego Kodeksu rodzinnego, na której znajduje się analizowane pojęcie, cytaty z projektu nowego Kodeksu rodzinnego zawierający pojęcie (najczęściej zdanie zawierające pojęcie, ale niekiedy dłuższy fragment tekstu), dodatkowy opis – wyjaśnienie badaczki, dlaczego pojęcie *dobro dziecka* użyte w określonym kontekście zostało zakwalifikowane do danej sieci.

MATERIAŁ ŹRÓDŁOWY

Na monografię *O potrzebie nowego Kodeksu rodzinnego i jego podstawach aksjologicznych* (Michała, Stadniczeńko, 2019), z której pochodzi tekst będący przedmiotem analizy, składa się treść projektu nowego Kodeksu rodzinnego oraz 19 tekstów dotyczących kwestii prawa rodzinnego autorstwa prawników i pedagogów reprezentujących różne ośrodki akademickie. W poszczególnych tekstach autorzy podjęli próbę wyjaśnienia i uzasadnienia podjętego zadania, jakim było stworzenie projektu nowego Kodeksu rodzinnego.

Publikacja ukazała się w 60. rocznicę powstania Deklaracji praw dziecka oraz 30. rocznicę powstania Konwencji o prawach dziecka. To wynik projektu badawczego ogłoszonego przez Radę Naukową Instytutu Praw Dziecka im. Janusza Korczaka w Warszawie, będącego podsumowaniem analiz prawno-psychologiczno-pedagogicznych zespołu – autorów poszczególnych rozdziałów, którym przyświecał cel przyczynienia się do lepszego zrozumienia przez czytelników założeń i proponowanych zmian przedstawionych w 2018 r. w projekcie Kodeksu rodzinnego; przybliżenia czytelnikom zagadnień, które zostały podjęte przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Rodzinnego przy Rzeczniku Praw Dziecka (2013–2018).

Projekt nowego Kodeksu rodzinnego został przyjęty w lipcu 2018 r. przez urzędującego Rzecznika Praw Dziecka RP, przekazany Prezydentowi RP, marszałkom Sejmu i Senatu, Premierowi RP oraz przewodniczącym poszczególnych klubów parlamentarnych. Autorzy stworzyli publikację także z myślą o tym, że przyczyni się ona do tego, by projekt nowego Kodeksu rodzinnego stał się dokumentem legislacyjnym.

Projekt nowego Kodeksu rodzinnego składa się z 483 artykułów merytorycznie ze sobą powiązanych.

ANALIZA

W pierwszej kolejności zostaną przedstawione analizy ilościowe.

Pojęcie *dobro dziecka* w różnych formach pojawia się w tekście projektu nowego Kodeksu rodzinnego 50 razy. Liczbowa analiza poszczególnych sieci została zaprezentowana w tabeli 1.

Tabela 1.

Sieć semantyczna pojęcia dobro dziecka

Sieć	Ogółem (liczba)
Ekwiwalenty	20
Określenia	19
Opozycje	9
Asocjacje	50
Działania podmiotu	28
Działania na podmiot	61
Razem	188

Źródło: badania własne.

Ogólna suma poszczególnych sieci analizowanego pojęcia wynosi 188 i nie odpowiada liczbie wystąpień pojęcia *dobro dziecka* w tekście projektu nowego Kodeksu rodzinnego. Jest to spowodowane tym, że kilka razy pojęcie *dobro dziecka* nie zostało zakwalifikowane do żadnej z sieci oraz że 68 razy zostało zakwalifikowane do dwóch (lub w kilku przypadkach do trzech) sieci jednocześnie. Przykładowo użycie pojęcia zostało zidentyfikowane jednocześnie jako asocjacja i działanie na podmiot.

W dalszej części opisana zostanie każda z sześciu sieci. Na koniec, na podstawie analiz, zostanie zbudowana szczegółowa definicja *dobro dziecka* funkcjonująca w projekcie nowego Kodeksu rodzinnego.

EKWIWALENTY DOBRA DZIECKA

Ekwiwalent to odpowiednik, równoważnik, równowartość. W toku analiz w całym tekście projektu nowego Kodeksu Rodzinnego – składającego się z preambuły, siedmiu ksiąg i uzasadnienia – autorki artykułu wyodrębniły 20 ekwiwalentów pojęcia *dobro dziecka*. Wśród nich kilka razy

pojawiły się ekwiwalenty *dobra dziecka* zawarte w jego definicji lub pod postacią dłuższych opisów. Jednakże większość z wyodrębnionych ekwiwalentów ($n = 12$) stanowiły krótkie i wyróżnione intuicyjnie odpowiedniki. Pozostałą grupę stanowiło pięć wyrażen niekoniecznie wpisujących się w wąską definicję ekwiwalentu, ponieważ co prawda mogły one zastąpić pojęcie *dobro dziecka*, ale ich znaczenie było nieco szersze. Ekwiwalenty jako jednoznaczne synonimy, które mogłyby zastąpić dwa słowa – *dobro dziecka* – dwoma innymi słowami nie istnieją w projekcie nowego Kodeksu rodzinnego. Istnieją natomiast „zastępniki” wyrazu *dobro* i wyrazu *dziecko*.

Na stronach 427 i 554 publikacji w ramach zamieszczonych tam definicji czytamy, że dobro dziecka to stan, w którym dziecko osiąga prawidłowy, całościowy i harmonijny rozwój psychiczny, fizyczny i społeczny. Przykładami pozostałych – apriorycznych – ekwiwalentów były następujące, występujące po kilka razy, sformułowania: troska, ochrona praw i potrzeb, ochrona praw i wolności (np. s. 498, 527, 549); uznanie podmiotowości dziecka (s. 544, 554), odpowiedzialność za dziecko (odpowiedzialność rodzicielska; s. 527), prawidłowa sytuacja wychowawcza (s. 538). Wyrażenia, które mogłyby w określonych kontekstach zastąpić pojęcie *dobro dziecka*, to: interes dziecka (s. 544), naczelną zasadą prawa rodzinnego (s. 553), cel roztropnego działania sądu (s. 545), klauzula generalna (s. 545), wymagana przesłanka w sytuacji konfliktu interesów dziecka i rodzica (s. 573).

Odrębną kategorię ekwiwalentów stanowiły wyrażenia zestawione z pojęciem *dobro*, ale równoważne tylko słowu *dziecko*. Były one używane w kontekstach adopcji, pieczy zastępczej, rozwiązania małżeństwa. Przykładami są: ochrona dobra wspólnych małoletnich dzieci (s. 507), dobro adoptowanego (s. 448) i przebywającego w pieczy zastępczej. Badaczki nie zaliczyły do tej grupy sformułowania *osoba pozostająca pod opieką*, ponieważ z kontekstu jego zastosowania odczytały, że dotyczy ono niesamodzielnej, wymagającej opieki osoby dorosłej, a nie dziecka.

Ekwiwalenty okazały się dość problematyczną kategorią analiz, czego głównych przyczyn badaczki upatrują w charakterze dokumentu, na którym pracowały. Język prawniczy musi być bardzo precyzyjny i powinien zawierać sformułowania jednoznaczne, niebudzące wątpliwości w zakresie ich tożsamości oraz możliwości zastosowania. Częste posługiwanie się synonimami mogłoby w przyszłości doprowadzić do ryzyka niestabilności przepisów zawartych w projekcie nowego Kodeksu rodzinnego.

OKREŚLENIA *DOBRO DZIECKA*

W analizowanym tekście odnaleziono blisko 20 określeń *dobro dziecka*, co nie jest wysokim wynikiem. Tak jak w przypadku ekwiwalentów należy podkreślić, że materiał źródłowy – akt prawny – w odróżnieniu np. od materiału publicystycznego z założenia powinien być „ubogi” w określenia, czyli w słowa lub wyrażenia charakteryzujące lub nazywające. Najbardziej znanym wyrazem bliskoznacznym słowa *określenie* jest *epitet*. Niemniej *określenie* jest logiczne, a *epitet* może mieć zabarwienie emocjonalne czy też uwydatniać cechy *dobra dziecka*.

Analiza semantyczna pojęcia *dobro dziecka* występującego w projekcie nowego Kodeksu rodzinnego w zakresie określeń wyrażona została odpowiedzią na pytanie „Jakie jest *dobro dziecka*?” oraz „Jakie cechy ma *dobro dziecka*?”.

Dobro dziecka – co podkreślono kilkukrotnie – uwzględnia potrzeby i zdanie dziecka (s. 458, 569, 570). Jest również łatwo naruszalne (s. 495, 567) oraz chronione przed naruszeniami przez relacje osobiste, oparte na więzi psychicznej, fizycznej i gospodarczej (s. 571), a także uwzględniane w działaniach dotyczących dziecka (s. 587). *Dobro dziecka* uwzględnia dane dziecka stosownie do okoliczności, rozwoju, stanu zdrowia, dojrzałości (s. 570).

Cechy *dobra dziecka* wyrażane są poprzez charakterystyki bezpośrednie, ale również charakterystyki czynności. *Dobro dziecka*: nie jest sprzeczne z zasadami prawa rodzinnego i odpowiedzialnością rodzicielską (s. 476), nie może ucierpieć wskutek innych działań (s. 476, 571). Charakteryzuje je sprawczość, ponieważ powoduje kolejne działania, np. wszczęcie postępowania, przerwanie relacji (s. 495, 538, 567, 576), a także powoduje wprowadzenie nowych instytucji prawnych: ochrony dziecka wspólnie wychowywanego, ochrony dziecka jeszcze nieurodzonego, ochrony dziecka nieposiadającego obywatelstwa polskiego, ochrony po uzyskaniu pełnoletniości (s. 557). Sprawczość, „siła” *dobra dziecka* ujawnia się także w zapisach stwierdzających, że podlegają mu inne czynności (s. 480, 495, 587) i że inne działania i pojęcia muszą być z nim zgodne (piecza konsensualna, piecza równoważna, orzeczenia sądu; s. 567, 570), a najogólniej rzecz ujmując – jest uwzględniane w działaniach dotyczących dziecka (s. 587).

OPOZYCJE DOBRA DZIECKA

Jak scharakteryzować wyrażenia, które tworzą sieć opozycji wobec *dobra dziecka*? To przeciwieństwa *dobra dziecka* określające, czym nie jest, czemu jest przeciwstawiane, co jest jego przeciwieństwem, czego *dobro dziecka* nie ma, czego mu brakuje.

W powszechnym ujęciu – w sieci opozycji określenia *dobro dziecka* pojawia się wiele odniesień, konotacji, sfer związanych z socjologią, rodziną, prawodawstwem, z psychologią, pedagogiką, metodami wychowawczymi. W ujęciu projektu nowego Kodeksu rodzinnego opozycje (9) są najrzadziej przywoływaną kategorią wśród sieci semantycznych, a w porównaniu z bogactwem asocjacji (50) – wręcz marginalną.

Z analizy dziewięciu podmiotów zakwalifikowanych w projekcie nowego Kodeksu rodzinnego do sieci opozycji wynika, że są to relacje z dzieckiem, które naruszają *dobro dziecka* (s. 463) – a *dobro dziecka* nie jest czymś, co może być naruszane! *Dobru dziecka* przeciwstawiane są także konflikty (rodzicielskie) i inne sprawy wymagające ochrony *dobra dziecka* – sądowno wskazane do mediacji okoliczności, sprawy wymagające ochrony *dobra dziecka* i rodziny (s. 449). Opozycją wobec *dobra dziecka* jest doznawanie krzywdy psychicznej lub fizycznej, do czego mogą przyczynić się określone sytuacje i osoby (s. 519). Wiąże się z tym doznanie poważnego uszczerbku i/lub narażenie na poważne zagrożenie (s. 519). Ważnym elementem sieci opozycji będą procedury mu przeciwstawne, mogące je naruszyć (s. 565).

Opozycje *dobra dziecka* są dostrzegalne w nieodpowiednich postawach i zachowaniach rodziców, np. nadużycia i zaniedbania ze strony rodziców (s. 542); nieobjęcie ochroną prawną *dobra dziecka* wspólnie wychowywanego przez małżonków, którego rodzicem jest tylko jeden z nich (s. 557); zagrożenie poprzez niewłaściwe wykonywanie obowiązków wynikających z odpowiedzialności rodzicielskiej, a także lekceważenie i nieuwzględnianie *dobra dziecka*. Niemniej to zachowanie nie dotyczy wyłącznie rodziców. Pozostając przy rodzicach stwierdzenie, że „ochroną prawną nie jest objęte dobro dziecka wspólnie wychowywanego przez małżonków, którego rodzicem jest tylko jeden z nich” – wydaje się kuriozalne, anachroniczne. Rodzi pytanie, jak stosowanie tego przepisu może wyglądać w praktyce. Separacja, rozwód, często konflikt – w takich sytuacjach *dobro dziecka* szczególnie często narażone jest na naruszenie, na sytuacje będące w opozycji do *dobra dziecka*.

Mimo tego, że w sieci opozycji doliczono się jedynie dziewięciu skarżerów, pole tych konotacji jest dosyć szerokie. *Dobrem dziecka* jest nie naruszanie jego dobra – określenie to można odnieść do zwyczajowych zasad, do postępowania sądów rodzinnych, kuratorów, nauczycieli, rodziców. *Dobro dziecka* to wartość, która nie może i nie powinna być naruszana. Przez ludzi i instytucje. Gdy ich decyzje skutkują uszczerbkiem na *dobru dziecka*, zagrożeniem tego dobra – pozostaje to w opozycji do *dobra dziecka*. Z decyzją sądu może wiązać się narażenie dobra osoby, „wobec której ponoszona jest odpowiedzialność rodzicielska” – kolejna opozycyjna do *dobra dziecka* sytuacja. Działa tu zasada naczyń połączonych – ucierpi dziecko. Określenie „doznanie poważnego uszczerbku” sytuuje się automatycznie po stronie opozycji *dobra dziecka*. Szczególnie gdy dotyczy nie tylko tych, którzy „ponoszą odpowiedzialność rodzicielską”, lecz także samych dzieci.

ASOCJACJE DOBRA DZIECKA

Asocjacje *dobra dziecka* w projekcie nowego Kodeksu rodzinnego stanowią bogatą, rozbudowaną sieć liczącą 50 elementów. Elementy z otoczenia *dobra dziecka* to przede wszystkim instytucje (sąd, Rzecznik Praw Dziecka), osoby (profesjonaliści: kurator sądowy, adwokat dziecka; osoby z najbliższego otoczenia dziecka: rodzina, opiekun, rodzice lub inne osoby ponoszące odpowiedzialność taką jak rodzice, rodzeństwo), a także dokumenty prawne (Konwencja o prawach dziecka i Projekt kodeksu rodzinnego).

Sąd jako instytucja, organ państwowy powołany do stosowania prawa jest w projekcie nowego Kodeksu rodzinnego bardzo wyraźnie kojarzony z *dobrem dziecka*, co przejawia się głównie w ustalaniu rozmaitych ogólnych zasad i sposobów działania. Sąd: wydaje zarządzenia, jeśli naruszane jest *dobro dziecka* (s. 454), określa sposób realizacji postanowień (s. 456), podejmuje czynności zgodne z *dobrem dziecka* (s. 463). Sąd kilkakrotnie kojarzony jest zarówno z *dobrem dziecka*, jak i z odpowiedzialnością rodzicielską, np. sąd może skierować strony do mediacji, w szczególności w sprawach ochrony zdrowia dziecka i rodziny, określenia sposobu ponoszenia odpowiedzialności rodzicielskiej (s. 499), sąd powiązany jest z kształtowaniem odpowiedzialności rodzicielskiej zapewniającej ochronę *dobra dziecka* (s. 527), sąd może ograniczyć rodzica lub inną osobę ponoszącą odpowiedzialność w wykonywaniu obo-

wiązków lub praw (s. 456). Inną kategorią wyłaniającą się ze skojarzenia sądu i *dobra dziecka* jest partycypacja. Przykładami współuczestnictwa, o którym mowa, są zapisy: sąd może ograniczyć lub wyłączyć osobisty udział dziecka w postępowaniu dla *dobra dziecka* (s. 497), sąd wysłuchuje dziecko i uwzględnia jego zdanie [...] jeżeli jest ono zgodne z *dobrem* i potrzebami ochrony *dobra dziecka* (s. 570), sąd wysłuchuje dziecko i uwzględnia jego zdanie (s. 458).

Adwokat dziecka znajduje się w otoczeniu *dobra dziecka*, ponieważ: reprezentuje *dobro dziecka* (s. 456, 459). Podobne umiejscowienie ma kurator sądowy, który podejmuje działania, mając na względzie *dobro dziecka* (s. 538). Podejmuje on działania zmierzające do ukształtowania prawidłowych sytuacji wychowawczych, w ramach relacji osobistych i rodzinnych z dzieckiem, mając na względzie *dobro dziecka* (s. 587), oraz przerywa relację, jeśli zagraża ona *dobru dziecka* (s. 538).

W otoczeniu *dobra dziecka* znajduje się wiele podmiotów, z którymi dziecko jest związane emocjonalnie. To rodzice i inni opiekunowie ponoszący odpowiedzialność taką jak rodzice, a także rodzeństwo. Wymienione podmioty tworzą lub mogą tworzyć rodzinę. Kojarzenie roli i znaczenia rodziny z *dobrem dziecka* jest podkreślone poprzez umiejscowienie rodziny w początkowej księdze projektu Kodeksu rodzinnego (s. 551). W dokumencie *dobro dziecka* zestawiane jest także z warunkami funkcjonowania rodziny (s. 424). Opiekun składa przed sądem przyrzeczenie: „Przyrzekam, że powierzone mi obowiązki opiekuna wykonam z całą sumiennością i troską o dobro osoby podlegającej mojej opiece, zgodnie z interesem społecznym” (s. 525). Opiekunami są najczęściej rodzice, ale mogą być nimi także inne osoby. *Dobro dziecka* kojarzone jest z ich obowiązkami i prawami (s. 453), a także zasadami przez nich ustanowionymi (s. 453). Piecza rodziców oparta jest na porozumieniu między nimi i zgodna z *dobrem dziecka* (s. 569), taka też jest piecza równoważna, która jest sprawowana naprzemiennie przez rodziców (s. 570). *Dobro dziecka* jest również zestawiane ze wspólnym wychowywaniem się rodzeństwa (s. 456, 480).

DZIAŁANIA PODMIOTU DOBRA DZIECKA

Sieci działań *dobra dziecka* to opis podejmowanych przez nie działań, a ściślej rzecz ujmując – opis tego, na czym polega aktywność *dobra dziecka* i jakie realne oraz potencjalne skutki może wywołać.

Dobro dziecka w projekcie nowego Kodeksu rodzinnego jest bardzo aktywne, a jego działalność wywołuje szereg konkretnych skutków. *Dobro dziecka* dyktuje, jak i w jakich granicach mają działać inne podmioty, np.: sąd, rodzina, organy władzy publicznej, prokurator, Rzecznik Praw Dziecka, Rzecznik Praw Obywatelskich. Wśród podmiotów, na które działa *dobro dziecka*, znajduje się sąd. *Dobro dziecka* wpływa na sąd i nakazuje uwzględniać siebie w zakresach orzekania, zarządzania, wymagania, umieszczania, przemawiania, wysłuchiwanie. *Dobro dziecka*, działając na sąd, wywołuje bardzo wiele skutków. Przykładami są: wysłuchanie dziecka, uwzględnienie zdania dziecka (s. 570), wymóg ponownego wysłuchania (s. 555), nakaz działania roztropnego (s. 545), przemawianie przeciwko publicznemu rozpoznaniu sprawy (s. 497), określenie relacji dziecka z rodzicami biologicznymi (s. 567), orzeczenie adopcji (s. 447), niemożności rozwiązania adopcji (s. 448), umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej na terenie powiatu, a rodzeństwa w tej samej rodzinie zastępczej, placówce (s. 451).

Dobro dziecka wywołuje potrzebę powołania nowej instytucji – adwokata dziecka (s. 572) i powoduje fakultatywność reprezentacji dziecka przez adwokata dziecka (s. 573).

Dobro dziecka uaktywnia się wobec opiekuna dziecka i wymaga od niego staranności (s. 487), a także kierowania się nim samym przy wykonywaniu praw i obowiązków wobec dziecka (s. 569). Rodzicom i opiekunom *dobro dziecka* nakazuje odpowiedzialność rodzicielską, ale sprawia także, że odpowiedzialność rodzicielska może zostać zawieszona (s. 573).

Dobro dziecka wpływa na działanie organów władzy publicznej, które mają wspierać rodzinę i umacniać więzi łączące jej członków, a także udzielać im ochrony, pomocy i wsparcia, przy zachowaniu zasady subsydiarności (s. 425, 549). Wśród interesariuszy objętych działaniami *dobro dziecka* znalazł się prokurator, od którego *dobro dziecka* może wymagać np. wytoczenia powództwa o rozwiązanie albo unieważnienie adopcji (s. 449).

Wszystkim wymienionym organom, instytucjom i innym podmiotom *dobro dziecka* nakazuje zaś współpracę (s. 588), a organom systemu pieczy zastępczej w szczególności wyznacza granice działania i określa zakres działania – zwłaszcza w zakresie życia lub zdrowia (s. 450). Kategoria *dobro dziecka* prowadzi także do regulacji postępowania wykonawczego w sprawach rodzinnych (s. 582).

DZIAŁANIA NA PODMIOT *DOBRA DZIECKA*

Sieć działań skierowanych na podmiot *dobra dziecka* jest najbardziej rozbudowana ze wszystkich sieci. Ta największa sieć zawiera w całym projekcie nowego Kodeksu rodzinnego aż 61 elementów. Przy jej analizie bardzo wyraźnie widać, jakie podmioty i ile razy działają na rzecz *dobra dziecka* oraz jakiego rodzaju są to działania.

Tabela 2.

Podmioty działające na rzecz dobra dziecka

Podmioty działające na rzecz dobra dziecka	Ogółem w liczbach
Rzeczpospolita Polska	2
Organy Władzy Publicznej	1
Adwokat	1
Adwokat dziecka	4
Radca prawny	1
Prokurator	1
Rzecznik Praw Dziecka	3
Rzecznik Praw Obywatelskich	2
Sąd	17
Kurator sądowy	3
Minister Sprawiedliwości Prokuratora Generalnego	1
Minister Administracji Publicznej	1
Minister Spraw Wewnętrznych	1
Minister Rodziny	1
Minister Oświaty	1
Minister Zdrowia	1
Minister Pracy i Polityki	1
Policja	1
Rodzice	3
Osoby ponoszące odpowiedzialność taką jak rodzice	3
Opiekun	2

Źródło: badania własne.

Wymienione w tabeli 2. podmioty podejmują szereg działań na rzecz i w celu ochrony *dobra dziecka*. Najczęściej takie działania na rzecz dobra dziecka podejmuje sąd, bo aż 17 razy. Sąd dla dobra dziecka np.: orzeka (s. 445, 446, 566), wydaje odpowiednie zarządzenia (s. 454), zakazuje (s. 464), kieruje strony do mediacji (s. 499), ogranicza (s. 456), wysłuchuje dziecko (s. 458), występuje o opinię (s. 515), unieważnia adopcję (s. 449), wydaje odpowiednie zarządzenia (s. 454), określa (s. 463), zmienia rozstrzygnięcia w sprawie (s. 464), kieruje się ochroną (s. 487). Kolejnym podmiotem podejmującym najwięcej działań na rzecz *dobra dziecka* jest adwokat dziecka (cztery razy). Adwokat dziecka: działa dla *dobra dziecka* w przypadkach przewidzianych w Kodeksie rodzinnym i innych ustawach (s. 427), reprezentuje dziecko (s. 456, 459), udziela informacji (s. 460). Kurator sądowy, Rzecznik Praw Dziecka, rodzice oraz osoby ponoszące odpowiedzialność taką jak rodzice są kolejnymi podmiotami działającymi na rzecz *dobra dziecka* (po trzy razy). Kurator sądowy w celu zabezpieczenia *dobra dziecka* podejmuje działania (s. 538), zwraca się z pomocą np. do policji (s. 587), ma obowiązek... (s. 587). Rzecznik Praw Dziecka ustala (s. 443), unieważnia i zwraca się... (s. 449, 560). Rodzice oraz osoby ponoszące odpowiedzialność taką jak rodzice działają na rzecz *dobra dziecka*, mają obowiązki i prawa, ustanawiają zasady (s. 453), uwzględniają *jego dobro* (s. 454). Po dwa razy na *dobro dziecka* działają: Rzeczpospolita Polska – chroni dobro dziecka (s. 424, 552), Rzecznik Praw Obywatelskich – ustala i unieważnia (s. 443, 449), opiekun – wydaje zgody, składa przyrzeczenie (s. 446, 525). Po jednym razie działają na *dobro dziecka* pozostałe podmioty ujęte w tabeli.

Oprócz wymienionych wyżej podmiotów, które działają na rzecz *dobra dziecka*, taką rolę ma odgrywać także projekt nowego Kodeksu rodzinnego. Ma on m.in. zwiększać ochronę *dobra dziecka*, jego praw i wolności (s. 557), ma na celu zabezpieczenie praw i *dobra dzieci*, ma wzmacniać ich ochronę, przyjmować regulacje już obowiązujące (s. 562, 564, 566). Wszystkie te wspólne działania podmiotów oraz projekt nowego Kodeksu rodzinnego mają przede wszystkim na celu ochronę *dobra* i praw dziecka. *Dobro dziecka* jest celem nadrzędnym wszystkich podmiotów działających na rzecz *jego dobra*.

PODSUMOWANIE

Ostatnim krokiem analiz jest próba ostatecznego skonstruowania pojęcia *dobro dziecka* na podstawie sieci semantycznej.

- *Dobro dziecka* to troska, ochrona potrzeb, praw, wolności i podmiotowości dziecka, jest to jego interes.
- *Dobro dziecka* jest łatwo naruszalne oraz chronione przed naruszeniem.
- Otoczenie pojęcia *dobro dziecka* stanowią instytucje oraz osoby, a także dokumenty prawne. Z *dobrem dziecka* kojarzona jest odpowiedzialność (rodzicielska) oraz partycypacja, a także adwokat dziecka.
- Przeciwstawiane *dobru dziecka* są krzywdy psychiczne lub fizyczne i konflikty, doznanie uszczerbku przez dziecko i narażenie dziecka na zagrożenie.
- *Dobro dziecka* jest aktywne. „Dyktuje”, jak ma działać rodzina, wybrane organy publiczne. „Wywołuje” potrzebę powołania nowej instytucji – adwokata dziecka.
- Wobec *dobrych dziecka* podejmowanych jest szereg działań przez różne podmioty państwowe, takie jak sąd i podmioty prywatne – rodzice/opiekunowie dziecka. Na rzecz *dobrych dziecka* się orzeka i wydaje zarządzenie.

Pojęcie *dobro dziecka* – zarówno to wyodrębnione w toku analiz, jak i to zapisane w preambule projektu nowego Kodeksu rodzinnego – kładzie nacisk na chronienie praw, potrzeb i wolności dziecka. *Dobro dziecka* jest czymś prawidłowym, za co rodzice i państwo biorą odpowiedzialność.

Dobro dziecka w dyskursie pozakodeksowym, o którym wspomniano we wstępie, jest wyrażane bardzo lakonicznie. Wyniki analizy semantycznej pozwalają spojrzeć na pojęcie kontekstowo, ale jednocześnie precyzyjnie, niekiedy jednoznacznie. Daje to lepsze możliwości skutecznego i sprawnego działania na jego rzecz. Te działania mogłyby być bardzo szerokie, związane nie tylko z ochroną dziecka, lecz także ochroną rodziny, prywatności życia rodzinnego, prymatu rodziców w wychowaniu dzieci, ich odpowiedzialności za rozwój dzieci, decydowania o sprawach dziecka, solidaryzmu rodzinnego, subsydiarności, ingerencji odpowiednich władz zgodnie z obowiązującym prawem w przypadku nadużyć lub zaniedbań ze strony rodziców i innych osób odpowiedzialnych za dziecko. Zaspokojenie potrzeb dzieci, a konkretnie właściwe wykonywanie obowiązków wynikających z odpowiedzialności rodzicielskiej – to kolejny przykład *dobrych dzieci*. *Dobro dziecka* to dobro dziecka wspólnie wychowywanego – to istotny zapis w projekcie nowego Kodeksu rodzinnego. W ujęciu obowiązującego („sta-

rego”) Kodeksu rodzinnego *dobro dziecka* nie jest dobrem dziecka wspólnie wychowywanego.

Nasze ustalenia korespondują z tym, co ustaliła Arczewska (2017), która badała rozumienie pojęcia dobro dziecka przez przedstawicieli wybranych środowisk zawodowych pracujących z dziećmi i na rzecz dzieci. Autorka zastosowała w swoich badaniach metody opisowo-ilustracyjne oraz metodę analizy pola semantycznego. Badani byli sędziowie rodinni, przedstawiciele służb i organizacji społecznych działający na rzecz dziecka i rodziny w środowisku lokalnym. Asocjacje dobra dziecka zostały zogniskowane wokół rodziny nuklearnej oraz kontaktów z dalszą rodziną. Zabezpieczenie interesu dziecka miało także związek ze stosowaniem procedury prawnej. Badani wyraz *dziecko* zastępowali pojęciami *syn*, *córka*, *dziewczynka*, *maluch* – co można uznać za naturalne w języku mówionym, ale nieadekwatnym do użycia w dokumentach prawnych.

Ukazana kategoria *dobro dziecka* – kategoria centralna, pojęcie kluczowe dla analizowanego projektu nowego Kodeksu rodzinnego – jest bardzo ważna i nie można wyobrazić sobie procedur sądowych bez jej uwzględnienia. W poprzednim, ale obowiązującym dokumencie kategoria *dobro dziecka* co prawda istnieje (pojawia się kilkanaście razy), niemniej nie stanowi kategorii centralnej i jest poruszana w kontekście rozvodu rodziców, władzy rodzicielskiej i wspólnego wychowywania się rodzeństwa. Istniejący status quo wymaga zatem zmiany.

Zagadnienie końcowe tego artykułu i jednocześnie pytanie mające potencjał otworzyć kolejne brzmie: „Czy wyodrębnione w toku analiz pojęcie *dobro dziecka* ma kiedykolwiek szansę stać się elementem profesjonalnej/sądowej ochrony dziecka, a w dalszej przyszłości przeniknąć do szerszego dyskursu wszystkich zainteresowanych podmiotów – nie tylko sądów, ale i szkół, służby zdrowia, pomocy społecznej, a także mediów?”.

BIBLIOGRAFIA

- Arczewska, M. (2017). *Dobro dziecka jako przedmiot troski społecznej*. Kraków: Zakład Wydawniczy Nomos.
- Arczewska, M. (2019). Zaniedbanie jako forma krzywdzenia dzieci i młodzieży. *Dziecko Krzywdzone*, 18(1), 9–21.
- Bachryj-Krzywaźnia, M. (2016). Był sobie gender... Kategoria gender w dyskursie „Gościa Niedzielnego” – analiza pola semantycznego i analiza aktantowa. *Politeja*, 4(43), 345–362.

- Boguszewski, R. (2015). Współczesne znaczenie i rozumienie rodziny w Polsce. *Zeszyty Naukowe KUL*, 58(4), 127–148.
- Boksański, Z., Piotrowski, A., Ziółkowski, M. (1977). *Socjologia języka*. Warszawa: Wiedza Powszechna.
- Borzyszkowska, R. (2011). Kategoria pojęciowa „dobro dziecka”. *Przegląd Pedagogiczny*, 1, 169–173.
- Cudowska, M., Pawluczuk-Bućko, P. (2017). Koncepcja „nadrzędnego interesu dziecka” jako element sprawowania opieki nad dzieckiem – analiza porównawcza na przykładzie Polski i Stanu Minnesota. W: I.A. Jaroszevska, G. Ćwikliński (red.), *Prawo małżeńskie i jego relacje z innymi gałęziami prawa* (s. 42–51). Olsztyn: UWM.
- Dudkiewicz, M. (2006). Zastosowanie analizy pola semantycznego i analizy gloss dla zaprezentowania sposobu postrzegania świata społecznego. *Przegląd Socjologii Jakościowej*, 2(1), 33–52.
- Fatya, B. i in. (2014). *Raport końcowy z badania dyskursu publicznego o prawie autorskim w Polsce w latach 2012–2013*. Warszawa: Fundacja Nowoczesna Polska.
- Fatya, B. (red.). (2015). *Praktyki badawcze*. Warszawa: Instytut Stosowanych Nauk Społecznych UW.
- Gajda, J. (2010). Analiza dyskursu i jej zastosowanie w badaniach politologicznych – wprowadzenie. W: D. Mikucka-Wójtowicz (red.). *Przeszłość – teraźniejszość – przyszłość. Problemy badawcze młodych politologów* (s. 253–261). Kraków: Wydawnictwo Libron-Filip Lohner.
- Jarosz, E. (2012). Uczestnictwo dzieci – idea i jej znaczenie w przełamaniu wykluczenia społecznego dziecka. *Chowanna*, 1, 179–191.
- Kaldon, B.M. (2011). Rodzina jako instytucja społeczna w ujęciu interdyscyplinarnym. *Forum Pedagogiczne UKSW*, 1, 228–241.
- Kłosiński, M. (1994). Semantyczna analiza pojęć „bezrobocie” i „bezrobotny” („bezrobotni”) w wypowiedziach prasowych. *Kultura i Społeczeństwo*, 38(3), 151–162.
- Koss-Goryszewska, M. (2010). Wizerunek handlu ludźmi i kobiety – ofiary w prasie polskiej na przykładzie Gazety Wyborczej. W: J. Frelak (red.), *Dyskusja o integracji. Wybór tekstów Polskiego Forum Integracyjnego* (s. 71–72). Warszawa: Instytut Spraw Publicznych.
- Koursoumba, L.L. (2013). Janusz Korczak i Konwencja o Prawach Dziecka. W: B. Smolińska-Theiss (red.), *Rok Janusza Korczaka 2012. Nie ma dzieci – są ludzie* (s. 55–62). Warszawa: Biuro Rzecznika Praw Dziecka.
- Kusztal, J. (2018). *Dobro dziecka w procesie resocjalizacji. Aspekty pedagogiczne i prawne*. Kraków: Wydawnictwo UJ.
- Męczkowska-Christiansen, A. (2013). Prawo dziecka do śmierci na tle korczakowskiej filozofii dzieciństwa. W: B. Smolińska-Theiss (red.), *Rok Janusza Korczaka 2012. Nie ma dzieci – są ludzie* (s. 186–203). Warszawa: Biuro Rzecznika Praw Dziecka.
- Michalak, M., Stadniczeńko, S.L. (2019). *O potrzebie nowego Kodeksu rodzinnego i jego podstawach aksjologicznych. W 30. rocznicę uchwalenia Konwencji o prawach dziecka*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.

- Radwański, Z. (1981). Pojęcie i funkcja „dobra dziecka” w polskim prawie rodzinnym i opiekuńczym. *Studia Cywilistyczne*, 31, 5–25.
- Robin, R. (1980). Badanie pól semantycznych: doświadczenia Ośrodka Leksykologii Politycznej w Saint-Cloud. W: M. Głowiński (red.), *Język i społeczeństwo* (s. 205–282). Warszawa: Czytelnik.
- Sambońska, I. (2018). Perspektywa „dobra dziecka” w badaniach nad dzieciństwem. *Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce*, 13(4), 13–25. <https://doi.org/10.14632/eetp.2018.13.50.13> (dostęp: 29.06.2021).
- Smolińska-Theiss, B. (2014). *Dzieciństwo jako status społeczny: edukacyjne przywileje dzieci klasy średniej*. Warszawa: Wydawnictwo APS.
- Sterna-Zielińska, K. (2016). Zakres semantyczny pojęcia „rodzina” w prawie polskim. *Krytyka Prawa*, 1, 1, 99–117.
- Stojanowska, W. (2000). Dobro dziecka w aspekcie sprawowanej nad nim władzy rodzicielskiej. *Studia nad Rodziną*, 1(6), 55–65.
- Szkudlarek, T., Śliwerski, B. (2010). *Wyzwania pedagogiki krytycznej i antypedagogiki*. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Warمیńska, K., Urbaniak, A. (2017). Czym jest Kraków? Analiza pola semantycznego. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie*, 3(963), 87–102.

THE BEST INTERESTS OF THE CHILD IN THE PROJECT OF THE FAMILY CODE – A SEMANTIC ANALYSIS OF THE CONCEPT

ABSTRACT

The aim of the article is a semantic analysis of the concept of the best interests of the child appearing in the draft of the new *Family Code*. The research material is a legal document, though it was analysed from an interdisciplinary perspective. The main research question was the following: what meanings constitute the content dominant of the best interests of the child concept, and which appear rarely, if there are any dilemmas, discrepancies, and critical points related to the concept of the best interests of the child. Six separate networks were created (equivalents, terms, associations, oppositions, descriptions of actions, and descriptions of actions regarding the best interests of the child), which, after being put in order created the semantic field of the concept of *the best interests of the child*. This way, the real meaning and clusters of associations related to the analysed concept were found. Each network is described separately. Based on the analysis –by using the semantic network – a detailed definition of the best interests of the child existing in the draft of the new *Family Code* was determined.

KEYWORDS: semantic analysis, best interests of the child, child, Family Code